

баштанних культур (кавун, диня, гарбуз), з них 66 (82,5%) було зареєстровано в різні роки. Для вирощування у 2025 р. запропоновано 46 позицій різних груп стиглості:

1) кавун – 14 генотипів, або 35,0% від створених в Україні: 11 сортів – ‘Північне сяйво’, ‘Січеслав’, ‘Мелітопольський 60’, ‘Зоряний’, ‘Нікопольський’, ‘Арсенал’, ‘Серпень’, ‘Чумак’, ‘Велес’, ‘Скарб’, ‘Фаворит’, 3 гібриди – ‘Обрій’, ‘Мамай’, ‘Оksamит’;

2) диня – 14 генотипів, або 51,4%: 11 сортів – ‘Липнева’, ‘Самарська’, ‘Тітовка’, ‘Чайка’, ‘Забавка’, ‘Думка’, ‘Злата’, ‘Берегиня’, ‘Інея’, ‘Даяна’, ‘Тіна’, 3 гібриди – ‘Дніпро’, ‘Заграва’, ‘Пісня’;

3) гарбуз – 18 генотипів, або 60,9%: 13 сортів – ‘Український багатоплідний’, ‘Лель’, ‘Маслянка’, ‘Гамлет’, ‘Доля’, ‘Бальзам’, ‘Полянин’, ‘Славута’, ‘Ждана’, ‘Народний’, ‘Валок’, ‘Світень’, ‘Ювілей’, 5 гібридів – ‘Слава’, ‘Король’, ‘Парадіз’, ‘Фараон’, ‘Світанок’.

Серед селекційних інновацій слід відмітити високопродуктивні гетерозисні гібриди, які були зареєстровані у 2024 р.

Кавун ‘Оksamит’ – середньостиглий (89 діб). Урожайність загальна 37,3 т/га (+5,3 т/га, або 16,6% до стандарту), товарна – 35,4 т/га (+6,9 т/га; +24,2%). Плід середній, помірноюліпчастий (видовжено-овальний), гладенький, світло-зелений з чітко вираженими середніми зеленими смугами з прожилками. Середня маса плоду – 3,2 кг (+0,7 кг). М’якоть червона, ніжна, соковита, солодка, вміст сухої розчинної речовини більше 10% (10,1–10,8%).

Диня ‘Пісня’ – ранньостиглий (63 доби) з періодом плодоношення – 25 діб. Урожайність загальна 24,9 т/га (+8,7 т/га; +53,7%), товарна – 24,0 т/га (+8,4 т/га, 53,8%), товарність – 97%. Плід вели-

кий, помірноюліпчастий (овальний), гладенький, оранжевий, зі слабкою нещільною сіткою у вигляді рідких цяток і ліній. Середня маса плоду – 1,32 кг (+0,38 кг). М’якоть середня, біла, тануча, соковита, солодка з вмістом розчинної сухої речовини – 8,6%, загального цукру – 6,7%, аскорбінової кислоти 27,0 мг/100 г.

Гарбуз великоплідний ‘Фараон’ – пізньостиглий (125 діб). Урожайність товарна 36,9 т/га (+4,9 т/га; +15,3%). Плід великий, поперечно-помірноюліпчастий (плескатий); основне забарвлення шкірки – сіре. Середня маса плоду 4,7 кг, на рослині формується 1,4–1,5 плодів. М’якоть червоно-оранжева, товста, до 8–10 см, щільна, дуже солодка. В м’якоті міститься сухої речовини – 14,24%, аскорбінової кислоти – 17,67 мг%, бета-каротину – 5,16 мг%.

Гарбуз мускатний ‘Світанок’ – пізньостиглий (125 діб). Урожайність загальна 29,7 т/га (+6,0 т/га; +25,3%) за товарності 95%. Плід великий, поперечно-помірноюліпчастий (плескатий); основне забарвлення шкірки – кремове. Середня маса плоду 4,9–5,0 кг, кількість плодів на рослині 1,2 шт. М’якоть темно-оранжева, товста (6–8 см), хрумка, щільна, соковита, солодка. Хімічний склад плодів: суха речовина – 12,74%, каротин – 6,67 мг/100 г, пектин – 3,29%.

Висновки. Створено та зареєстровано для широкого поширення у зонах Степу та Лісостепу України нові гібриди баштанних культур (кавун, диня, гарбуз).

Впровадження нового сортименту в сільськогосподарське виробництво сприятиме підвищенню рівня забезпеченості населення України високоякісною баштанною продукцією.

УДК 631.53.011.2:633.111»324»:378.4

Панченко Т. В., кандидат с.-г. наук, доцент, завідувач кафедри «Технологій у рослинництві та захисту рослин»

Козак Л. А., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри «Технологій у рослинництві та захисту рослин»

Горновська С. В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри «Технологій у рослинництві та захисту рослин»

Білоцерківський національний аграрний університет

*e-mail: panchenko.taras@gmail.com

ПОЛЬОВА СХОЖІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М’ЯКОЇ СОРТУ ‘ЗОЛОТОКОЛОСА’ В УМОВАХ НВЦ БНАУ

Польова схожість насіння є важливим фактором, що впливає на формування продуктивності посівів. На показник польової схожості впливають погодно-кліматичні умови (температура ґрунту, рівень забезпеченості вологою), та агротехнічні заходи (строк сівби, рівень мінерального живлення). Крім того на рівень схожості насіння можуть впливати шкідники, фітосанітарний стан ґрунту, ураженість насіння хворобами, гранулометричні властивості ґрунту та якість його підготовки до сівби, тощо.

Особливо сильний вплив на польову схожість мають температурні умови та кількість опадів у вересні та жовтні місяці. В останні роки ми відчуваємо наслідки глобальних змін клімату. Якщо порівнювати середньобогаторічні температури повітря за останні 30 років спостерігається суттє-

ве зростання суми позитивних температур вище 10 градусів Цельсія. За даними Білоцерківської метеостанції середньобогаторічні температури повітря становили за 1996–2005 рр. $\Sigma t > 10^{\circ}\text{C} = 2815,0^{\circ}\text{C}$, за 2005–2014 рр. $\Sigma t > 10^{\circ}\text{C} = 3021,8^{\circ}\text{C}$, а за 2015–2024 рр. $\Sigma t > 10^{\circ}\text{C} = 3169,0^{\circ}\text{C}$. Тобто ми спостерігаємо поступове зростання суми позитивних температур на $+354^{\circ}\text{C}$. Аналізуючи кількість опадів бачимо, що найбільше їх у період 1996–2005 рр. – 580,5 мм, а в наступні десятиліття вона дещо знижується: за 2005–2014 рр. – 236,3 мм, і за 2015–2024 рр. – 540,9 мм, тобто перебуває в межах понад 500 мм.

Дослідження проводили у 2022–2024 роках в умовах науково виробничого центру Білоцерківського національного аграрного університету (НВЦ БНАУ). Висівали 64 сорти пшениці озимої

м'якої занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні в трьох повтореннях з площею елементарної ділянки 25 м², дослідження в публікації наведено по сорту "Золотоколоса" за різних схем мінерального живлення та норм висіву. Тенденція польової схожості рослин і на інших сортах була подібною.

За погодними умовами, в рік сівби, були суттєві відмінності, що на наш погляд і вплинуло на польову схожість. Температурні умови вересня 2022 року суттєво відрізнялися від умов середньо багаторічних так і умов, що склалися у 2023 році. Середньомісячна температура повітря у 2022 році становила 12,3°C, у 2023 – 18,0°C, середньо багаторічна – 15,6°C. Також відрізнялися і умови зволоження, кількість опадів у вересні 2022 року була досить високою і становила 86,1 мм проти 18,0 мм в 2023 за середньо багаторічних даних 32,6 мм.

Результати дослідження польової схожості пшениці озимої м'якої сорту "Золотоколоса" показали, що за менших норм висіву маємо незначну перевагу у польовій схожості: 91,8% за норми висіву 3,5 млн. га проти 90,7% за норми 5,5 млн. га

у 2022 році. В 2023 році спостерігалось зниження польової схожості, що зумовлено погодними умовами року; показник польової схожості становив 87,1% (91,8% у 2022 р.) за норми 3,5 млн. га та 86,4% (90,6% у 2022 р.) за норми висіву 6,5 млн. га.

З отриманих результатів можна зробити висновок, що в зоні Лісостепу України, ми спостерігаємо наслідки глобальних змін клімату. Це безпосередньо впливає на рослини пшениці озимої м'якої. Тому для отримання високої та рівномірної схожості рослин надзвичайно важливо враховувати зволоженість ґрунту, кількість опадів під час сівби та застосовувати відповідні агротехнічні заходи.

Також необхідно звертати увагу і на температурні умови, тому що за останні десять років середньомісячна температура вересня (15,6°C) зросла на +0,7°C порівняно середньомісячною (14,9°C) за 2005–2014 рр. та на +2,1°C порівняно середньомісячною (13,5°C) за 1996–2005 рр. Сума позитивних температур вересня вище 10°C в середньому за 2015–2024 рр. становила 478,7°C, за 2005–2014 рр. – 460,2°C і за 1996–2005рр. – 418,2°C, тобто вона зросла за останні 30 років на +60,5°C.

УДК 633.11:631.524.85

Пірич А. В., кандидат с.-г. наук, науковий співробітник

Юрченко Т. В., кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувачка відділу біотехнології, генетики і фізіології

Пикало С. В., кандидат біол. наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

e-mail: agronomic24@gmail.com

ДОБІР ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ НА ПОСУХОСТІЙКІСТЬ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Пшениця яра – важлива страхова культура. На сьогодні потенційні можливості сучасних сортів даної культури коливаються в межах 7–8 т/га. За глобальних змін клімату існують прогнози збільшення тривалості посушливих періодів, що матимуть суттєвий вплив на формування рівня продуктивності пшениці. Створення посухостійких сортів, які здатні формувати достатній рівень продуктивності в умовах водного дефіциту, є актуальним у селекції пшениці. Ефективним методом визначення посухостійкості рослин на початкових етапах органогенезу є пророщування насіння на розчинах осмотиків. Метою роботи було визначити посухостійкість селекційних ліній пшениці м'якої ярої за пророщування насіння у розчині сахарози та виявити відмінності за масою 1000 зерен (МТЗ) після добору зразків у відкритому ґрунті. Дослідження проводили впродовж 2023, 2024 рр. у відділі біотехнології, генетики і фізіології Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України в 15 ліній пшениці м'якої ярої конкурсного випробування лабораторії селекції ярої пшениці. За стандарт використовували сорт 'Елегія Миронівська'. Для дослідження відбирали насіння однакової фракції, яке перед пророщуванням дезінфікували. Пророщування насіння проводили в чашках Петрі на фільтрувальному папері у трьох повтореннях (по 100 шт. у кожному). У

першому варіанті дослідження в кожену чашку Петрі додавали 10 мл розчину сахарози, що відповідає осмотичному тиску 22 атм, у другому – дистильовану воду в тій же кількості (контроль). Чашки Петрі з різними варіантами дослідження поміщали в термостат за температури 21°C і через 7 діб підраховували кількість пророслого насіння. Відібране проросле насіння висаджували в поле для послідовного добору. На другий рік проводили повторну сівбу селекційного матеріалу. Результати пророщування насіння в умовах стресового навантаження у 22 атм засвідчують, що найвищі показники відносно стандарту 'Елегія Миронівська' (51,7%) відмічено у селекційних ліній: 'Лютесценс 21-12' (63,3%), 'Лютесценс 18-25' (62,0%), 'Еритроспермум 19-18' (56,8%) та 'Лютесценс 21-13' (55,6%). У решті ліній відсоток пророслого насіння був у межах 28–51%, що свідчить про різну їх чутливість до стресового чинника. При порівнянні МТЗ у різних варіантах дослідження відмічено, що даний показник в контролі варіював від 35,9 г до 45,8 г. У варіанті дослідження, де проводили добір посухостійких генотипів на осмотику, МТЗ була в межах 37,0–46,1 г. Результати роботи підтверджують, що даний підхід придатний для використання у селекційній практиці для добору форм, які поєднують високий рівень посухостійкості на початковому етапі органогенезу та продуктивності.